

20.08.2018

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite OKM/167/050/2018

Asia **Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto alaikäisavioliittojen sääntelytarvetta käsittelevästä arviomuistiosta (OM Selvityksiä ja ohjeita 21/2018).**

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta lausua alaikäisavioliittojen sääntelytarvetta käsittelevästä arviomuistiosta (OM Selvityksiä ja ohjeita 21/2018).

Alaikäisavioliittojen sääntelytarpeen arvioinnissa opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota siihen, että useat koulutukselliset perusoikeudet ovat sidottu yksilön ikään.

Perustuslain (731/1999) 16 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus perusopetukseen, tarkemmin oppivelvollisuudesta säädetään perusopetuslailla (628/1998). Oikeus saada perusopetusta on perusoikeus, joka oppivelvollisuusikäisten kohdalla toteutuu oppivelvollisuuden kautta. Perusopetuslain 25 §:n 1 momentin mukaisesti kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu loppuun tai oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta.

Laissa säädetään pidennetystä oppivelvollisuudesta, joka on mahdollista, jos lapselle ei sairauden tai vammaisuuden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista suoriutua oppivelvollisuudestaan yhdeksässä vuodessa. Voimassa olevan lain mukaisesti oppivelvollisuus voi päättyä kahdella tavalla. Joko oppilas saavuttaa perusopetuksen oppimäärän mukaiset tiedot ja taidot eli saa perusopetuksen päättötodistuksen yleensä 16-vuotiaana tai oppivelvollisuus päättyy viimeistään sen vuoden kevätlukukauden lopussa, kun oppilas täyttää 17 vuotta.

Voimassa olevan lainsäädännön ja oikeusministeriön lupakäytännön mukaisesti oikeusministeriö voi pyytää lapsen asuinkunnan lastensuojeluviranomaisen lausunnon lupahakemuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että hakijan tai hakijan tulevan puolison ollessa selkeästi oppivelvollisuusikäinen, pyrittäisiin poikkeusluvan myöntämisen arvioimisessa huomioimaan tapauskohtaisesti avioliiton mahdolliset negatiiviset vaikutukset alaikäisen lapsen oppivelvollisuuden suorittamiseen ja perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen hakeutumiseen. Yksilön

alhainen koulutustaso voi vaikuttaa sosiaaliseen asemaan ja työllistymiseen negatiivisesti. Esimerkiksi YK on yleisesti pitänyt alhaista avioitumisikää ja raskautta vahingollisena tyttöjen kouluttautumisen näkökulmasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että sääntelytarpeen arvioinnissa huomioitaisiin myös alaikäisenä lapsen saaneiden lasten etu. Tilanteissa, joissa vanhemmat haluaisivat solmia avioliiton, tulisi tapauskohtaisessa harkinnassa punnita myös syntyvän lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa, elatukseen, huoltoon ja oikeutta toisen puolison omaisuuteen, jotka lähtökohtaisesti määräytyvät isyysolettaman mukaisesti. Tämä edellyttää joustamista yksittäistapauksissa, joka ei olisi mahdollista, mikäli lupamenettelystä päädyttäisiin kokonaan luopumaan. Mikäli alaikäisten avioliitto ei olisi mahdollinen, ei myöskään isyysolettamaa voitaisi soveltaa. Syntyvän lapsen isyys tulisi tunnustaa erikseen isyyslain (11/2015) mukaisesti. Tuleekin pyrkiä arvioimaan heikentäisikö lupamenettelystä luopuminen syntyvän lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Hallitussihteeri

Kirsi Lamberg

Tiedoksi

Erityisavustaja Heikki Uusitalo
Erityisavustaja Daniel Sazonov
YVA
AMOS